

Kúria

végzése

Az ügy száma: Bfv.III.209/2021/4.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Márki Zoltán, a tanács elnöke

Dr. Varga Eszter, előadó bíró

Molnár Ferencné dr., bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2021. június 10.

Az ügy tárgya: zsarolás bűntettének kísérlete

Terhelt(ek):

Első fok: Pesti Központi Kerületi Bíróság, 814.B.V.20.532/2018/14., ítélet,
tárgyalás, 2019. március 25.

Másodfok: Fővárosi Törvényszék, 25.Bf.9508/2019/6., végzés,
nyilvános ülés, 2020. szeptember 15.

Az indítvány előterjesztője: a Legfőbb Ügyészség

Az indítvány iránya: a terhelt terhére

Rendelkező rész

A Kúria a zsarolás büntettének kísérlete miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Pesti Központi Kerületi Bíróság 814.B.V.20.532/2018/14. számú ítéletét és a Fővárosi Törvényszék 25.Bf.9508/2019/6. számú végzését hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

I.

[1] A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2019. március 25-én meghozott 814.B.V.20.532/2018/14. számú ítéletével a terheltet az ellene zsarolás büntettének kísérlete [Btk. 367. § (1) bekezdés] miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában felmentette.

[2] Súlyosítás – bűnösség megállapítása és büntetés kiszabása – végett bejelentett fellebbezés alapján eljárva a Fővárosi Törvényszék mint másodfokon eljáró bíróság a 2020. szeptember 15. napján meghozott 25.Bf.9508/2019/6. számú végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

[3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege a következő:

– A terhelt ügyvezetése alatt álló Kft. kifejlesztett egy digitális tananyagot az általános iskola 1-12. osztályai részére, azonban a cég a projekt keretében kiírt közbeszerzési eljárásokban nem tudott részt venni, mert nem felelt meg a pályázati kiírásoknak. 2015. december 31. napján jogutód nélkül megszűnt az Kft., amelynek feladatait és kötelezettségeit a Hivatal vette át, így ezen közigazgatási szerv kötelessége lett a fenti projekt megvalósításához kapcsolódó feladatok elvégzése.

– A terhelt több ízben próbált telefonon beszélni a sértettel, aki 2016. január 6-án telefonon visszahívta a terheltet. A beszélgetés során a terhelt azt állította a sértettnek, hogy bizonyítéka van az Kft. által kiírt közbeszerzésekkel kapcsolatban arról, hogy a nyertes cég a 3,5 milliárd forintért megrendelt szoftvereket nem szállította ki az iskoláknak, illetve korábban a tananyagért már kapott 400.000.000 forint uniós támogatást.

– A terhelt a telefonbeszélgetés során valótlanul azt állította, hogy az ügygel kapcsolatban másnap 9 órára az Európai Bizottsághoz megy, majd ezt követően a Minisztériumba, de egyúttal megkérdezte, hogy másnap tudnak-e találkozni.

– A terhelt azt is állította, hogy az Kft. volt ügyvezetőjével már megállapodott abban, hogy a hiba kiküszöbölésére 350.000.000 forint + áfa összegért átadja a saját digitális tananyagát, és

az iskolákban ennek használatát meg is tanítja. A sértett ekkor közölte a terhelttel, hogy az Kft. volt ügyvezetőjével ilyenben nem állapodhatott meg vele, mert ezt csak közbeszerzés keretében lehetne megtenni, egyszerűsített közbeszerzés lefolytatására nincs mód.

– Ezután a terhelt azt állította, hogy a bizonyítékot az ügyvédjüknek átküldte, amit most küldtek vissza, és „most kezdtünk el lépni. Mivel, ha meg tudunk egyezni, ugye ez nem zsarolás.”. Ezután közölte a sértettel, hogy 1,2 milliárd forintot a magyar államnak vissza kéne fizetni, de ő odaadja a tananyagukat nem 1,2 milliárdért, hanem 350.000.000 millió forint + áfa-ért.

– Ekkor a terhelt közölte a sértettel: „higgye el nekem, mi befogtuk a szánkat, mi magyar érdekeket.... miniszteréhez kerül az anyag. Mi felajánljuk a segítségünket.”

– A sértett tájékoztatta a terheltet, ha a vizsgálat bűncselekményt tár fel, a Hivatal elnökeként nem teheti meg, hogy azt ne jelentse fel, illetve ne közölje Brüsszellel. Azt is mondta a terheltnek, hogy nem kérhet olyat egy állampolgártól, hogy ne tegyen bejelentést ott, ahol akar.

– A terhelt ekkor biztosította, hogy meg tudják beszélni, hogy „ők ne vigyék tovább ezeket a dolgokat”, mert nekik fontos, hogy kiszolgálják az iskolákat.

– A terhelt 2016. február 14-én felhívta telefonon a Hivatal Igazgatási Osztályának vezetőjét, akivel szintén közölte, hogy feltárta az Kft. hibáját, azt, hogy 3,5 milliárd forintot teljesítés nélkül fizetett ki, bizonyítékai vannak és a sajtóhoz fog fordulni, ha az ügy nem rendeződik.

II.

[4] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség BF.1330/2018/12. szám alatt 2021. február 17-én a Be. 651. § (1) bekezdés alapján, a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont ac) alpontjában foglalt okból felülvizsgálati indítványt terjesztett elő a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására való utasítása érdekében.

[5] Indokai szerint az eljáró bíróság jogerős ítéletében a terheltet a büntető anyagi jogi szabályok megsértésével, törvénysértően mentette fel. Álláspontja szerint az ügyben eljáró bíróságok helyesen állapították meg, hogy a terhelt cselekménye nem alkalmas a Btk. 367. § (1) bekezdésébe ütköző zsarolás büntette kísérletének a megállapítására, azonban tévedtek, amikor az irányadó tényállás alapján nem állapították meg a terhelt bűnösségét a Btk. 296. § (1) bekezdésébe ütköző hatósági eljárásban elkövetett vesztegetés elfogadásának büntetében.

[6] Kifejtette, hogy Magyarország nemzetközi kötelezettségeire is figyelemmel azok az elkövetési magatartások is hatósági eljárásban elkövetett vesztegetés elfogadásának büntettként minősülnek, amelyeket nem folyamatban lévő eljárásban, hanem az eljárások megakadályozásának érdekében fejtenek ki. A nemzetközi szervezett bűnözés elleni palermói Egyezményhez fűzött kötelező iránymutatás követelményként nevesíti 202. pontjában azt az

értelmezést, melynek lényege szerint a hamis tanúzásra rábírás, vagy a tanúskodás, illetve a bizonyítékok szolgáltatásának megakadályozása érdekében – mások mellett – kifejtett jogtalan előny ígérete vagy megadása az eljárás előtt bármikor megvalósulhat, függetlenül attól, hogy az eljárás formálisan folyamatban van, vagy nincs. Erre figyelemmel a nemzetközi szerződéses kötelezettségekkel ellentétben állna az, ha a hatósági eljárásban elkövetett vesztegetés elfogadása büntetnének köréből ki lennének rekesztve azok az elkövetési magatartások, amelyeket nem folyamatban lévő eljárásban, hanem az eljárások megakadályozásának érdekében fejtenek ki.

[7] Amikor a terhelt az általa állított szabálytalansággal kapcsolatban, európai uniós forrással való visszaélés feltárása végett az Európai Bizottsághoz és egy minisztériumhoz fordulásról szóló kijelentéseket tett a sértett felé, akkor hatósági eljárás kezdeményezését helyezte kilátásba. A terhelt az általa vezetett gazdasági társaság digitális tananyagának a Hivatal által 350 millió forint + áfa összegért történő megvásárlásához kötötte, hogy a közbeszerzéssel kapcsolatos szabálytalanságokat másnap ne jelentse be az Európai Bizottságnál, illetve a Gazdasági Minisztériumnál.

[8] Rámutatott arra, hogy a terhelt által vezetett gazdasági társaság a projekt keretében kiírt közbeszerzési eljárásokban nem tudott részt venni, mert nem felelt meg a pályázati kiírásoknak. Erre figyelemmel a projekt pénzügyi kerete terhére a gazdasági társaság részére történő kifizetés nyilvánvalóan jogtalan lett volna, mellyel a terhelt is tisztában volt.

[9] A kért előny tehát a terhelt által is tudottan jogtalan volt. A kérés alatt értendő minden olyan magatartás, amely az önkéntességet kizárja (BH 2020.320.)

[10] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatot helyezze hatályon kívül, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítsa.

[11] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsulésen bírálta el, mivel az ügyben nyilvános ülés kitűzését az arra jogosultak nem kérték [Be. 660. § (2) bekezdés a) pont, 2020. évi LVIII. törvény 212. § (2) bekezdés].

III.

[12] Az ügyész felülvizsgálati indítványa alapos.

[13] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős ügydöntő határozattal szembeni jogi – és nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 648. § a)-d) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[14] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont ac) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt felmentésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor. Emiatt az ügyész jogosult a jogerős határozat közlésétől számított hat hónapon belül a terhelt terhére felülvizsgálati indítványt előterjeszteni [Be. 651. § (1) bekezdés, Be. 652. § (3) bekezdés].

[15] A Fővárosi Törvényszék a 2020. szeptember 15-én nyilvános ülésen meghozott és aznap jogerőre emelkedett végzésével helybenhagyta a Pest Központi Kerületi Bíróság 814.B.V.20.532/2018/14. számú ítéletét, amely a terheltet – bűncselekmény hiányában – felmentette a zsarolás büntettének kísérlete miatt emelt vád alól. Az iratokból kitűnően a 2020. szeptember 15-én megtartott másodfokú nyilvános ülésen az ügyész jelen volt, a Legfőbb Ügyészség 2021. február 17-én nyújtotta be a felülvizsgálati indítványt. Ekként a felülvizsgálati indítvány joghatályos.

[16] Felülvizsgálatban a felülbírálat az indítványhoz [Be. 652. § (1) bekezdés], a jogerős határozatban megállapított tényálláshoz [Be. 650. § (2) bekezdés], és főszabályként a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályokhoz [Be. 659. § (2) bekezdés] kötött. Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 659. § (1) bekezdés]. A jogkövetkeztetések – így jelen esetben a felmentő rendelkezés – helyességének kérdése kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

[17] A felülvizsgálati indítvány szerint az ügyben eljáró bíróságok helyesen állapították meg, hogy a terhelt cselekménye nem alkalmas a Btk. 367. § (1) bekezdésébe ütköző zsarolás büntette kísérletének a megállapítására, azonban tévedtek, amikor az irányadó tényállás alapján nem állapították meg a terhelt bűnösségét a Btk. 296. § (1) bekezdésébe ütköző hatósági eljárásban elkövetett vesztegetés elfogadásának büntettében. Ez kétségtelen jogi – nem ténybeli – támadás, a megállapított tényekből vont jogkövetkeztetés kifogásolása.

[18] A Kúria általi felülbírálat jelen ügyben tehát annak vizsgálatát jelenti és igényli, hogy az eljáró bíróságnak az irányadó tényállás alapján a terhelt büntetőjogi felelőssége hiányára vont jogkövetkeztetése megfelel-e a büntető anyagi jog szabályainak.

[19] Törvényt sértett az alapügyben eljáró első- és másodfokú bíróság egyaránt, amikor – az általa irányadónak tartott, lényegileg a váddal egyező tényállás alapján – a terheltet bűncselekmény hiányában felmentette a terhére rótt bűncselekmény vádja alól.

[20] A Btk. 4. § (1) bekezdése szerint bűncselekmény az a szándékosan vagy – ha e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli – gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre e törvény büntetés kiszabását rendeli. Felülvizsgálatban a bűncselekmény hiányában felmentő rendelkezés felülbírálatának egyaránt tárgya a tényállásszerűség és a bűnösség kérdése. A tényállásszerűség az úgynevezett tárgyi okozatosság, a bűnösség pedig az úgynevezett alanyi okozatosság. A kettő együtt adja ki, hogy az elkövető tehet arról, amit a terhére róttak, amivel vádolják, mert van olyan külvilágbeli magatartása, ami a büntetőtörvényi tényállás szerinti elkövetői magatartás (mint szükséges ismerv a tárgyi oldalon); és mert tehet az ilyen magatartás tanúsításáról. Ez utóbbi az anyagi jogi bűnösség elengedhetetlen alapja, ami az alany tudati, gondolati világával függ össze (és mint ilyen, szükséges ismerv az alanyi oldalon). A bűncselekmény hiánya pedig ezek hiányát jelenti.

[21] Kétségtelen, hogy – mint minden bűncselekmény esetében – a tudattartalom vizsgálata perdöntő. Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi

okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása. Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetői magatartásról a tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, a külvilágban megnyilvánuló, illetve megnyilvánult fizikai, illetve más által érzékelhető (avagy mérhető) tényből való következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből az aktuális tudattartalomra, ekként szándékosságra (avagy gondatlanságra), illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés viszont jogi értékelés, ami ekként jogkérdés.

[22] A bűnösség két formája a szándékosság és a gondatlanság. A Btk. 7. §-a szerint szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik. A Btk. 8. §-a szerint pedig gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bíz az elmaradásában, vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja. A bűnösség tehát a törvényi tényállás tárgyához és tárgyi oldalához fűződő aktuális pszichikus viszony.

[23] Ez a kapcsolat a rá gondolásban fejeződik ki. Az alany akkor bűnös, ha az elkövetési magatartás tanúsításakor rá gondol a magatartás jellegére és következményére, és azt ebben a tudatban mégis végrehajtja. A bűnösség azonban nem csak az aktív rá gondolásban, hanem a rá gondolás hiányában is kifejeződhet, tehát ha az elkövető úgy bocsátkozik magatartása kifejtésébe, illetve annak következményét éppen azért okozza, mert minderre nem gondolt, pedig gondolnia kellett volna. Ez esetben a megkívánt és elvárható rá gondolás hiánya róható fel. A szándékosság és a tudatos gondatlanság esetében a rá gondolás kimutatható, míg a hanyag gondatlanság esetében éppen a megkövetelt rá gondolás hiányáról van szó.

[24] Jelen ügyben eldöntendő kérdés, hogy az irányadó tényállás alapján igényel-e érdemben büntetőjogi megítélést valamely irányadó tényállás szerinti (és a vádban felrótt) magatartás. Másképpen szólva a felmentés folytán nem maradt-e törvénysértő módon, büntetőjogi megítélés nélkül valamely olyan magatartás, ami a vádban felrótt, és az eljáró bíróság által is tényként megállapított.

[25] A vádelv alapján a bíróság köteles a vádat kimeríteni, de a vádon túl nem terjeszkedhet [Be. 6. § (2) bekezdés]. Kétségtelen az is, hogy felülvizsgálati okot az ügydöntő határozat valamely (ügydöntő) rendelkezése, és nem pedig elmaradt rendelkezése képezi.

[26] Ha azonban az ügyész törvényi határidőn belül a felmentés miatt felülvizsgálatot indítványoz, akkor nem csupán az felülbírálat tárgya, hogy az alapügyben eljáró bíróság valamely bűncselekmény vonatkozásában törvényesen zárta-e ki a büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét, hanem egyben az is, hogy döntött-e, illetve helyesen döntött-e abban, hogy (az irányadó tényállás alapján) más bűncselekmény sem valósult meg, illetve más bűncselekmény sem róható fel. Ez utóbbiról ugyanis az alapügyben, az ügydöntő határozattal egyidejűleg dönteni kellett.

[27] A felmentő rendelkezés támadása esetében a felülvizsgálat törvényi oka szerinti és indítvány által is célzott felülbírálat tárgya a bűnösség – vagyis a büntetőjogi felelősség – kérdése (az irányadó tényállás alapulvételével). Ehhez képest pedig a felülvizsgálatban sem

jelent kötöttséget, illetve korlátot a cselekmény jogi minősítésének mibenléte, illetve mikéntje.

[28] Ugyanakkor viszont ilyenkor a Kúria döntési jogköre korlátozott, a felmentő rendelkezés bűnösséget megállapító megváltoztatására nincs törvényi lehetőség. Ha a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem ad helyt, a megtámadott határozatot hatályában fenntartja [Be. 662. § (1) bekezdés]; ha azonban a terhelt felmentésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor, akkor a határozatot hatályon kívül helyezi, és az eljárt bíróságot új eljárásra utasítja [Be. 663. § (1) bekezdés a) pont].

[29] Az alapügyben eljárt első- és másodfokú bíróság álláspontja szerint az irányadó tényállás alapján bűncselekmény nem állapítható meg, a felülvizsgálati indítvány szerint viszont annak helye van.

[30] A Btk. 367. § (1) bekezdése szerint a zsarolás bűncselekményét az követi el, aki jogtalan haszonszerzés végett mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel vagyoni hátrányt okoz.

[31] A zsarolás elkövetési magatartása a kényszerítés, amely történhet erőszakkal vagy fenyegetéssel. Jelen ügyben az irányadó tényállás alapján erőszak nem merült fel. A fenyegetés fogalmát a zsarolás tényállása minden megszorítás nélkül alkalmazza. Ez azt jelenti, hogy a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontja szerinti törvényi értelmezés érvényesül. E szerint fenyegetés a súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen.

[32] Eldöntendő kérdés, hogy a terhelt magatartása alkalmas volt-e arra, hogy a sértettben komoly félelmet keltsen.

[33] Rámutat a Kúria, hogy az adott fenyegetés értékelése mindig a konkrét ügy körülményeire, a fenyegető tartalomra és annak a sértettet érintő hatására kiterjedő vizsgálat alapján lehetséges. Fenyegetés szempontjából annak van jelentősége, hogy a terhelt fenyegetett-e, nem pedig annak, hogy a fenyegetést adott esetben a terhelt komolyan gondolta-e vagy sem.

[34] A fenyegetést nem az elkövető, hanem a megfenyegetett sértett tekintetében kell vizsgálni, ugyanis a fenyegetés a sértett akaratára ráhatás, így a fenyegetés komolysága is annak alapján ítéltető meg, hogy a sértettben félelmet váltott-e ki. A terhelti oldalról ekként elegendő az, hogy felismerje, hogy a fenyegetése alkalmas a sértettben ilyen hatás kiváltására.

[35] Vannak olyan súlyos hátrányok, amelyek okozása önmagában nem büntett, vagy éppen az alkalmazónak alanyi joga. A feljelentés kilátásba helyezése, mint fenyegetés, alkalmas lehet komoly félelem keltésre, hiszen a feljelentettnek súlyos hátránytól kell tartania.

[36] A komoly félelem azt jelenti, hogy a megfenyegetett valóban tart a kilátásba helyezett hátrány bekövetkezésétől, számít arra a reális lehetőségre, hogy ez a hátrány éri, ha nem tanúsítja a fenyegető által megkívánt magatartást. Ebből következik, hogy a fenyegetés fogalma nem független a megfenyegetett személytől. A fenyegetés két eleme, az objektív súlyos hátrány és a szubjektív komoly félelem, egymással összefüggésben vizsgálendő.

[37] Az elsőfokú bíróság által megállapított és a másodfokú bíróság által kiegészített, s ekként az eljáró bíróság által is irányadónak tartott tényállás egyértelműen rögzíti a következőket:

– A terhelt a telefonbeszélgetés során valótlanul azt állította, hogy az üggyel kapcsolatban másnap 9.00 órára az Európai Bizottsághoz megy, majd ezt követően a Minisztériumba, de egyúttal megkérdezte, hogy másnap tudnak-e találkozni.

– A terhelt azt állította, hogy a bizonyítékot az ügyvédjüknek átküldte, amit most küldtek vissza, és „most kezdtünk el lépni. Mivel, ha meg tudunk egyezni, ugye ez nem zsarolás.”. Ezután közölte a sértettel, hogy 1,2 milliárd forintot a magyar államnak vissza kéne fizetni, de ő odaadja a tananyagukat nem 1,2 milliárdért, hanem 350.000.000 millió forint + áfa-ért.

– Ekkor a terhelt közölte a sértettel: „higgye el nekem, mi befogtuk a szánkat, mi magyar érdekeket.... miniszteréhez kerül az anyag. Mi felajánljuk a segítségünket.”.

[38] Az irányadó tényállás alapján a terhelt megnyilvánulásai kétségtelenül arra irányulnak, hogy az általa felkínált tananyagot vásárolja meg a Hivatal, ellenkező esetben az általa állított szabálytalansággal – ami európai uniós támogatással visszaélés állítása a terhelt részéről – kapcsolatban az Európai Bizottsághoz, illetve egy magyar minisztériumhoz fordul.

[39] Az eljáró bíróság vizsgálta, hogy a terhelt kijelentései alkalmasak-e az akarat akár kisebb mértékű befolyásolására.

[40] Az elsőfokú bíróság jogi álláspontja szerint a zsarolás törvényi tényállási eleme, az erőszak vagy fenyegetés nem valósult meg. Kifejtette, hogy a telefonbeszélgetés során a beszélgető felek hangjának színezete, erőssége nem utalt fenyegetésre, semmilyen kiabálás vagy netán suttogás, káromkodás nem hangzott el, a felek udvariasan, normál hangerővel beszéltek. A zsarolás tényállásszerűsége szempontjából a fenyegetés komolyságát annak a sértettre gyakorolt hatása – nem pedig az elkövető ki nem nyilvánított szándéka – alapján kell megítélni (17/2013. számú büntető elvi döntés II. pont). Álláspontja szerint ennek kapcsán megállapítható, hogy a beszélgetés egy állami szerv vezetője és egy állampolgár között zajlott, tárgya egy európai uniós pályázat volt. Ennek keretében a terhelt jelezte a Hivatal vezetőjének, hogy a pályázat során szabálytalanságok történtek, nem használható anyagokat vásárolt a pályázat kiírója. Erre a Hivatal vezetője úgy reagált, hogy a hiányok jelzését megköszönte, és időt kért a terhelttől, hogy a bejelentés alaposságát vizsgálja. A sértett a beszélgetés előtt hat hónappal korábban vette át a felügyeletet ezen projekttel kapcsolatban, így a korábban hozott döntésekkel kapcsolatban felelősség nem terhelte, amivel a terhelt is tisztában volt. Így alappal nem hihette, hogy e telefonbeszélgetés hatására a Hivatal vele szerződést köt, amire a sértett is felhívta a figyelmet. A sértett válaszai nem ijedtséget vagy

félelmet tükröztek, hanem tényszerű tájékoztatást adtak a terheltnek arról, hogy mi az akadálya az általa kínált tananyag megvásárlásának. A terhelt és a sértett – egy államtitkár és egy állampolgár – helyzetéből, illetve a beszélgetés tárgyából, ami egy elbírált európai uniós pénzekre kiírt pályázat volt, amin a terhelt nem indult, a sértettnek pedig nem volt köze annak elbírálásához, nem következett az, hogy a köztük elhangzott párbeszéd komoly fenyegetés kiváltására alkalmas. Ezt támasztotta alá a beszélgetésben elhangzott mondatok nyelvtani értelmezése, valamint a beszélgetés hangneme, hangszíne. Ezért az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a zsarolás egyik tényállási eleme, a fenyegetés nem valósult meg.

[41] A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság jogi álláspontját. Kifejtette, hogy az ítélezési gyakorlat egységes abban, hogy a zsarolás megvalósulásához megkívánt fenyegetést nem az elkövető, hanem a megfenyegetett sértett helyzetéből kell vizsgálni, mert a fenyegetés a sértett akaratára ráhatás, így a fenyegetés komolysága csak annak alapján ítéltető meg, hogy a sértettben félelmet váltott-e ki, ezt rögzíti a BH 2020.170. számú jogeset is. Rámutatott, hogy jelen esetben egy-egy elhangzott mondat kiragadásával akár meg is lehetne állapítani azok félelemkeltésre alkalmas voltát. Azonban az egész szöveggörnyezet, a több, mint 40 perces beszélgetés egészét értékelve a másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, hogy a tényállásban foglaltak nem voltak alkalmasak a félelem kiváltására. Álláspontja szerint a terhelt nem pusztán annyit közölt a sértettel, hogy fizessen a sértett és akkor ő nem fordul a nyilvánossághoz, hanem a „portékáját” próbálta vitathatatlanul megtevesztéssel, rámenős kereskedelmi fogással értékesíteni. Mindez azonban zsarolásnak nem tekinthető. Továbbá a feljelentéssel fenyegetés valóban alkalmas a félelem keltésre, azonban jelen esetben sem a sértettel, sem az osztályvezetővel folytatott beszélgetés során nem merült fel, hogy a sértett bűncselekményt követett volna el, a terhelt mindvégig harmadik félre hivatkozott.

[42] Az eljáró bíróság álláspontja kapcsán rámutat a Kúria arra, hogy nem – vagy csak bizonyos feltételek mellett – valósít meg büntettet a kompromittáló adatok közlése, nyilvánosságra hozatala. Fenyegetésre azonban alkalmas – éppen a zsarolásnak a tipikus esete – az ilyen közlés kilátásba helyezése, melynek következtében a megfenyegetett valóban tart a kilátásba helyezett hátrány bekövetkezésétől.

[43] A zsarolás eredménybüntett, befejezettségéhez a kár bekövetkezése szükséges. Nem feltétele azonban a zsarolás maradéktalan megvalósulásának a célzott haszon megszerzése. A kár bekövetkezése előtt a zsarolás csak kísérlet lehet. A zsarolás kísérletének alsó határa pedig az erőszak, vagy fenyegetés megkezdése. Az ezt megelőző tevékenységek az előkészület területén maradnak, mely a zsarolás esetében nem büntethető.

[44] Mindemellett azonban a bíróság nem vizsgálta a zsarolás büntettének kísérletén kívül más bűncselekmény lehetőségét, így figyelmen kívül hagyta a következőket.

[45] A Btk. 291. § (1) bekezdése szerint vesztegetés elfogadása büntettét követi el, aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében végzett tevékenységével kapcsolatban jogtalan előnyt kér (gazdaság passzív vesztegetés).

(2) Ha az elkövető

a) a jogtalan előnyért a kötelességét megszegi, egy évtől öt évig,

b) az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt bünszövetségben vagy üzletszerűen követi el, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Ha az elkövető gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző, önálló intézkedésre jogosult személy, a büntetés

a) az (1) bekezdésben meghatározott esetben egy évtől öt évig,

b) a (2) bekezdés a) pontjában meghatározott esetben két évtől nyolc évig,

c) a (2) bekezdés b) pontjában meghatározott esetben öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés.

[46] A Btk. 300/A. § (1) bekezdése szerinti értelmező rendelkezés alapján kötelességszegés a kötelességnek előny adásához kötött teljesítése is.

[47] E bűncselekmények jogi tárgya a tágabb értelemben vett közélet – gazdasági és társadalmi élet – tisztasága, korrekt, jogszerű működése és az ehhez fűződő közbizalom megóvásának érdeke. A passzív gazdasági vesztegetés elkövetési magatartásai a jogtalan előny kérése, az előnynek vagy az ígéretének elfogadása, illetve az előny kérőjével vagy elfogadójával egyetértés. Az előny kérése az előny adására vonatkozó óhaj kifejezését, a korrupciós kapcsolat kezdeményezését jelenti. A kérésnek az elkövető tevékenységével kapcsolatban kell megvalósulnia. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. Az elkövető tudatának ki kell terjednie az előny és a tevékenysége közötti kapcsolatra.

[48] A Btk. a vesztegetés elfogadása büntette körében a gazdálkodó szervezet önálló intézkedésre jogosult dolgozóját, tagját, mint speciális alany elkövetőt nevesíti, súlyosabb jogkövetkezményeket fűzve ehhez; a korábbi törvény szerinti két külön tényállásban szereplő passzív gazdasági vesztegetést egy tényállásba vonja össze, mivel a gazdálkodó szervezet, egyesület részére vagy érdekében tevékenységet végző, önálló intézkedésre jogosult személy által elkövetett passzív gazdasági vesztegetés valójában a passzív gazdasági vesztegetés minősített esete.

[49] A gazdálkodó szervezet kétségtelen önálló intézkedésre jogosult dolgozója az, aki az adott szervezet működését irányítja, az azzal kapcsolatban álló személyek jogait és érdekeit érintő lényeges kérdésekben dönthet. Az ilyen személy – állandó munkakörénél vagy alkalmi megbízásánál fogva – hatáskörébe tartozik a gazdálkodó szerv egésze vagy valamely meghatározott része működésére kiható döntés a gazdálkodás (tevékenység) kereteit, módját, az erőforrások mikénti felhasználását illetően.

[50] Nem kétséges az sem, hogy az elkövetőt a ténylegesen, mégpedig a konkrét vesztegetéssel érintett ügyben – nem pedig általánosságban – megillető jogokat figyelembe véve kell elbírálni, hogy önálló intézkedésre jogosultnak tekinthető-e vagy sem. Önmagában a munkakör megnevezéséből vagy egy adott szervezeten belüli vezetői beosztásból ugyanis nem következik egy adott ügy mikénti elintézésére vonatkozó (döntési, ellenőrzési, irányítási) jogosultság.

[51] A jogerős ítéletben megállapított tényállás szerint a terhelt ügyvezetése alatt álló Első Magyar Digitális Tananyagbázis Kft. kifejlesztett egy digitális tananyagot az általános iskola 1-12. osztályai részére, azonban a cég a TIOP.1.1.1-12/1. számú projekt keretében kiírt közbeszerzési eljárásokban nem tudott részt venni, mert nem felelt meg a pályázati kiírásoknak. Erre figyelemmel a terhelt által kért, a projekt pénzügyi kerete terhére a gazdasági társaság részére történő kifizetés nyilvánvalóan jogtalan lett volna, mellyel a terhelt is tisztában volt.

[52] A terhelt a sértettel történt telefonbeszélgetés során – valótlánul – azt állította, hogy az ügygel kapcsolatban másnap 9.00 órára az Európai Bizottsághoz megy, majd ezt követően a Minisztériumba, de egyúttal megkérdezte, hogy másnap tudnak-e találkozni. A terhelt azt is állította, hogy az Kft. volt ügyvezetőjével már megállapodott abban, hogy a hiba kiküszöbölésére 350.000.000 forint + áfa összegért átadja a saját digitális tananyagát, és az iskolákban ennek használatát meg is tanítja. A sértett ekkor közölte a terhelttel, hogy az Kft. volt ügyvezetője ilyenben nem állapodhatott meg vele, mert ezt csak közbeszerzés keretében lehetne megtenni, egyszerűsített közbeszerzés lefolytatására nincs mód. Ezután a terhelt azt állította, hogy a bizonyítékot az ügyvédjüknek átküldte, amit most küldtek vissza, és „most kezdtünk el lépni. Mivel, ha meg tudunk egyezni, ugye ez nem zsarolás.”. Ezután közölte a sértettel, hogy 1,2 milliárd forintot a magyar államnak vissza kéne fizetni, de ő odaadja a tananyagukat nem 1,2 milliárdért, hanem 350.000.000 millió forint + áfa-ért.

[53] A kért előny tehát a terhelt által is tudottan jogtalan volt. Kérés alatt értendő minden olyan magatartás – így a célozgatás is –, amely az önkéntességet kizárja.

[54] Mindemellett kétségtelen, hogy a tudattartalom vizsgálata perdöntő. Az elkövető tudatának ki kell terjednie az előny és a tevékenysége közötti kapcsolatra.

[55] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) kívülágban való megnyilvánulása, ténybelisége, és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.

[56] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, kívülágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, a kívülágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Mindez egyben azt is jelenti, hogy mindig közvetett bizonyítás a tudati tények (szándékosság, gondatlanság) bizonyítása.

[57] Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami viszont jogkérdés.

[58] Az ügyészi indítvány szerint az irányadó tényállás alapján az eljáró bíróságnak a terhelt bűnösségét a Btk. 296. § (1) bekezdésébe ütköző hatósági eljárásban elkövetett vesztegetés elfogadásának büntetőben kellett volna megállapítania. E szerint, aki azért, hogy a bírósági, választottbírói vagy hatósági eljárásban törvényes jogait ne gyakorolja, vagy kötelezettségeit ne teljesítse, jogtalan előnyt kér, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

[59] Az ügyész hatósági eljárásban elkövetett vesztegetés elfogadásának büntető megállapítását célzó álláspontját illetően a Kúria előre bocsátja a következőket.

[60] A cselekmény elkövetője csak az lehet, aki bírósági (választott bírói) vagy hatósági eljárásban működik közre. Ez a személy lehet az eljárás valamely résztvevője, de lehet tanú, szakértő stb. Az elkövetési magatartás elsősorban az előny kérése, illetve annak vagy az előny ígéretének elfogadása. Feltétele azonban a bűncselekménynek, hogy ennek a bírósági vagy hatósági eljárással, illetve az elkövetőnek az ebben az eljárásban gyakorlandó jogával vagy kötelezettségével összefüggésben kell történnie.

[61] Ehhez képest a terhelt által hivatkozott közbeszerzési eljárás már lezárult, mely eljárásban egyébként a terhelt ügyvezetése alatt álló kft. nem tudott részt venni, mert nem felelt meg a pályázati kiírásoknak.

[62] Az kétségtelen, hogy az általa hivatkozott szabálytalanságok miatti feljelentést attól tette függővé, hogy a Hivatal vezetője a terhelt által vezetett kft. digitális tananyagát 350 millió forint + áfa összegért hajlandó-e megvásárolni. Mindezt annak tudatában, hogy a közbeszerzési eljárás már lezárult, a nyertes cégnek kifizetésre került a megrendelt termékek ellenértéke, a projekt pénzügyi kerete terhére a közbeszerzési eljárás nem is indult gazdasági társaság részére történő kifizetés nyilvánvalóan jogtalan lett volna.

[63] Mindezek azt jelentik, hogy az eljáró bíróságok által az irányadó tényállásból vont, és a büntetőjogi felelősséget kizáró jogkövetkeztetés egyaránt téves, vagyis ismét végig kell vizsgálni a büntetőjogi megítélés megvalósulni látszó eseteit a kifejtettek mentén.

[64] A kifejtettekből következően a terhelt felmentésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével került sor.

[65] Ekként a Kúria a megtámadott határozatot a Be. 663. § (1) bekezdés a) pont I. fordulata alapján – a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont ac) alpontjában foglalt okból – hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.

[66] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

Budapest, 2021. június 10.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Eszter s.k. előadó bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró

A Kúria Bfv.III.209/2021/4. számú határozata 2021. június 10. napján véglegessé vált.

Budapest, 2021. június 10.

Dr. Márki Zoltán s.k.

a tanács elnöke

Kiadmány hitelül:

bírószági ügyintéző